

ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΙΚΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΑΣ

«ΘΕΛΗΣΗ γι' ἀλήθεια» ὀνομάζετε, οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς, ὅ,τι σὰς τραβᾶ καὶ σὰς φλογίζει;

Θέληση γιὰ νὰ νοήσετε ὅ,τι ὑπάρχει: ἔτσι ὀνομάζω ἐγὼ τὴ θέλησή σας!

Θέλετε νὰ κἀνετε νοητὸ ὅ,τι ὑπάρχει: γιὰτὶ ἀμφιβάλλετε, δίκαια δυσπιστώντας, ἂν εἶναι νοητὸ κιόλας.

Μὰ ὅλα πρέπει νὰ σὰς ὑποταχτοῦν καὶ νὰ λυγίσουν μπροστά σας! Αὐτὸ θέλει ἡ θέλησή σας. Νὰ γίνουν ὁμαλὰ κ' ὑπεταχτικὰ στὸ πνεῦμα σας, σὰν τὸν καθρέφτη καὶ τὸ εἶδωλό του.

Αὐτὴ 'ναι ὅλη ἡ θέλησή σας, ὡ οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς, σὰν θέληση γιὰ δύναμη· κι ὅταν ἀκόμα μιλάτε γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ καὶ γιὰ τὴ διαβάθμιση τῶν ἀξιῶν.

Θέλετε νὰ δημιουργήσετε ἀκόμα τὸν κόσμον, ποὺ νὰ μπορεῖτε νὰ γονατίζετε μπροστά του: αὐτὴ 'ναι ἡ τελευταία ἐλπίδα σας κ' ἡ τελευταία σας μέθη.

Οἱ ἄσοφοι, φυσικά, ὁ λαὸς — αὐτοὶ μοιάζουν μὲ τὸν ποταμό, ὅπου πλέει προχωρώντας ὅλο καὶ πιὸ πέρα μιὰ βάρκα: καὶ στὴ βάρκα κάθονται ἐπίσημες καὶ μεταμφιεσμένες οἱ διαβαθμίσεις τῶν ἀξιῶν.

Τὴ θέλησή σας καὶ τὶς ἀξίες σας τοπώρησατε πάνω στὸ ποτάμι τοῦ Γίγνεσθαι: μιὰ γριὰ θέληση γιὰ δύναμη μοῦ φανεώνει τί πιστεύεται σὰν Καλὸ καὶ Κακὸ ἀπὸ τὸ λαό.

Οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς, βάλσατε τέτοιους ξένους νὰ καθήσουν σ' αὐτὴ τὴ βάρκα καὶ τοὺς δώσατε στολίδια καὶ περήφανα ὀνόματα, —ἐσεῖς κ' ἡ κυριαρχικὴ θέλησή σας!

Τώρα, τὸ ποτάμι τραβᾶ ὅλο καὶ πιὸ πέρα τὴ βάρκα σας: πρ έ π ε ι νὰ τὴν τραβήξει. Δὲν ἔχει μεγάλη σημασία ὅταν τὸ σπασμένο κύμα ἀφρίζει κι ὀργισμένο ἀντιστέκεται στὴν καρίνα!

Δὲν εἶναι τὸ ποτάμι ὁ κίνδυνός σας καὶ τὸ τέλος τοῦ Καλοῦ καὶ Κακοῦ σας, ὡ οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς: παρὰ ἐκείνη ἡ ἴδια ἡ θέληση γιὰ δύναμη, — ἡ ἀνεξάντλητα δημιουργικὴ θέληση τῆς ζωῆς.

Μὰ γιὰ νὰ καταλάβετε τὴ διδασκαλία μου γιὰ τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακὸ, θέλω νὰ σὰς πῶ τὸ λόγο μου γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν χαραχτήρα του κάθε τι ποὺ ζεῖ.

Ἄκολούθησα ὅ,τι ζεῖ, περπάτησα στοὺς πιὸ μεγάλους καὶ στοὺς πιὸ μικροὺς δρόμους, γιὰ νὰ γνωρίσω τὸν χαραχτήρα τους.

Σὲ πολυεδρικὸ καθρέφτη μάζεψα τὸ βλέμμα του, ὅταν εἶχε κλεισμένο τὸ στόμα του: γιὰ νὰ μοῦ μιλήσει τὸ μάτι του. Καὶ τὸ μάτι του μοῦ μίλησέ.

Μὰ ὅπου βρῆκα μόνο ζωντανούς, ἐκεῖ ἄκουσα ἐπίσης καὶ τὸν λόγο ποὺ μιλοῦσε γιὰ ὑπακοή. Κάθε τι ποὺ ζεῖ εἶναι ὑπάκουο.

Καὶ τοῦτο δῶ εἶναι τὸ δεύτερο: ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ ὑπα-

κούει στὸν ἑαυτό του, διατάσσεται. Τέτοιος εἶναι ὁ χαρακτήρας τῶν ζωντανῶν.

Μὰ τὸ τρίτο ποὺ ἄκουσα εἶναι τοῦτο δῶ: ὅτι εἶναι πιὸ δύσκολο νὰ διατάσσει κανεὶς ἀπὸ τὸ νὰ ὑπακούει. Κι ὄχι μόνο γιατί αὐτὸς ποὺ διατάσσει σηκώνει ὅλο τὸ βάρος ἐκείνων ποὺ ὑπακούουν καὶ γιατί τὸ βάρος αὐτὸ συντρίβει εὐκολα:—

μὰ καὶ γιατί κάθε διαταγὴ μοῦ φαίνεται μιὰ δοκιμὴ κ' ἕνα τόλμημα· καὶ πάντα, ὅταν τὸ ζωντανὸ διατάσσει διακινδυνεύει τὴν ἴδια του τὴ ζωὴ.

Κι ὅταν, μάλιστα, διατάσσει τὸν ἑαυτό του: καὶ τότε ἀκόμα πρέπει νὰ πληρώσει τὸ τίμημα τῆς ἐξουσίας του. Πρέπει νὰ γίνεῖ δικαστὴς κ' ἐκδικητὴς καὶ θῦμα τῶν ἰδίων του τῶν νόμων.

Μὰ πῶς συμβαίνει αὐτό, ἀλήθεια! ἔτσι ἀναρωτήθηκα. Τί εἶναι αὐτὸ ποὺ πείθει τὸ ζωντανὸ νὰ ὑπακούει καὶ νὰ διατάζει καὶ διατάζοντας νὰ παραμένει ὑπάκουο;

Ἄκούσατε τώρα τὸν λόγο μου ὦ οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς! Ψάξετε σοβαρὰ νὰ δῆτε ἂν μπήκα ὡς τὴν καρδιὰ τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς κι ὡς τίς ρίζες τῆς καρδιάς της!

Ἄκουσα βρῆκα ζωὴ, ἐκεῖ βρῆκα καὶ θέληση γιὰ δύναμη· ἀκόμη καὶ στὴ θέληση τῶν δούλων βρῆκα τὴ θέληση νὰ γίνουν ἀφεντικά.

Ὁ πιὸ ἰσχυρὸς ὑπηρετεῖ τὸν ἀσθενέστερο, σ' αὐτὸ τὸν πείθει ἢ θέλησή του, ποὺ θέλει νὰ κυριαρχήσει σ' ἀκόμη ἀσθενέστερο κύριο: αὐτὴ τὴ χαρὰ μόνο δὲ μπορεῖ νὰ στερηθεῖ.

Καὶ καθὼς ὁ μικρότερος παραδίδεται στὸν μεγαλύτερο, ὥστε ὁ μεγαλύτερος ν' ἀπολαβαίνει χαρὰ καὶ δύναμη ἀπὸ τὸν πιὸ μικρό: ἔτσι παραδίδεται ἀκόμα κι ὁ μεγαλύτερος καὶ γιὰ χάρη τῆς δύναμης — διακινδυνεύει τὴ ζωὴ του.

Ἔτσι παραδίδεται κι ὁ πιὸ μεγάλος: κι ἄς εἶναι τόλμημα καὶ κίνδυνος κι ἄς παίζει στὰ ζάρια τὴ ζωὴ του μὲ τὸ θάνατο.

Κι ὅπου ὑπάρχουν θυσία καὶ ὑπηρεσία καὶ βλέμματα ἀγάπης: ἀκόμη κ' ἐκεῖ ὑπάρχει θέληση γιὰ κυριαρχία. Ἄπὸ γλιστεροὺς δρόμους γλιστρᾷ ἐκεῖ ὁ ἀσθενέστερος μέσα στὸ φρούριο κι ὡς τὴν καρδιὰ τοῦ ἰσχυρότερου—καὶ τοῦ κλέβει τὴν ἰσχύ.

Καὶ τοῦτο δῶ τὸ μυστικὸ μοῦ εἶπεν ἡ ἴδια ἡ ζωὴ: «Κοίταξε, εἶπε, ἐγὼ εἶμαι αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ξεπερνᾷ πάντα τὸν ἑαυτό του.

«Αὐτό, βέβαια, τ' ὀνομάζετε θέληση γιὰ δημιουργία ἢ ἐνστικτο γιὰ σκοπὸ, γιὰ τὸ πιὸ ὑψηλό, τὸ πιὸ μακρυνό, τὸ πιὸ πολύμορφο: ἀλλ' ὅλ' αὐτὰ εἶναι Ἔνα κ' Ἔνα μυστικόν.

«Προτιμῶ νὰ χαθῶ παρὰ ν' ἀπαρνηθῶ τὸ Ἔνα τοῦτο· κι ἀληθινά, ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει χαμὸς καὶ φυλλοροή, γιὰ δῆς, ἐκεῖ θυσιάζεται ἡ ζωὴ — γιὰ χάρη τῆς δύναμης.

«Ἄν πρέπει νὰ ἴμαι ἀγῶνας καὶ γίγνεσθαι καὶ σκοπὸς κι ἀντίθεση σκοποῦ: ἄχ, ὁποῖος μαντεύει τὴ θέλησή μου, αὐτὸς μαντεύει καὶ τοὺς σκολιοὺς δρόμους ποὺ πρέπει νὰ πάρει!

«Ὅ,τι κι ἂν δημιουργῶ κι ὅπως κι ἂν τ' ἀγαπῶ, — γρήγορα πρέπει νὰ τοῦ γίνω ἀντίμαχος, καὶ τῆς ἀγάπης μου ἀντίμαχος: ἔτσι τὸ θέλει ἡ θέλησή μου.

«Καὶ σὺ ἀκόμα, γνώστη, δὲν εἶσαι παρὰ ἓνα μονοπάτι κ' ἡ πατημασιὰ τῆς θέλησής μου: ἀληθινά, ἡ θέλησή μου γιὰ δύναμη βαδίζει κι αὐτὴ πάνω στὶς πατημασιῆς τῆς θέλησής σου γι' ἀλήθεια!

«Δὲ συνάντησε, φυσικά, τὴν ἀλήθεια αὐτὸς ποὺ μιλοῦσε γιὰ «θέληση πρὸς ὑπαρξην»: ἡ θέληση αὐτὴ — δὲν ὑπάρχει!

«Γιατί: ὅ,τι δὲν ὑπάρχει, δὲ μπορεῖ νὰ θέλει· μὰ ὅ,τι ὑπάρχει πῶς εἶναι δυνατόν νὰ θέλει νὰ ὑπάρχει!

«Μόνο ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει ζωὴ, ὑπάρχει καὶ θέληση: μὰ ὅχι θέληση γιὰ ζωὴ, παρὰ — αὐτὴ 'ναι ἡ διδασκαλία μου — θέληση γιὰ δύναμη!

Γι αὐτὸν ποὺ ζεῖ ὑπάρχουν πολλὰ πολυτιμώτερα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ· μὰ μὲ τὴν ἴδια τὴ διαβάθμιση τῶν ἀξιῶν ἐκφράζεται — ἡ θέληση γιὰ δύναμη!»

Ἔτσι μὲ δίδαξε ἓναν ἄλλον καιρὸ ἡ ζωὴ: καὶ μὲ τὴ διδασκαλία της, ὧ οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς, λύνω τὸ αἴνιγμα τῆς καρδιάς σας.

Ἀληθινά, σᾶς λέγω: τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακὸ, ποὺ θὰ 'ταν ἄφθαρτα—δὲν ὑπάρχουν! Μέσα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τους πρέπει νὰ ξεπερνοῦν ὀλοένα τὸν ἑαυτὸ τους.

Μὲ τὶς ἀξίες σας καὶ μὲ τὶς λέξεις σας γιὰ τὸ Καλὸ καὶ τὸ Κακὸ ἀσκεῖτε τὴν ἐξουσία σας, ὧ διαβαθμιτὲς τῶν ἀξιῶν· κι αὐτό 'ναι ἡ κρυφὴ ἀγάπη σας καὶ ἡ λάμψη τῆς ψυχῆς σας καὶ τὸ φρικίασμα καὶ τὸ ξεχειλίσμα τῆς ψυχῆς σας.

Μὰ μιὰ ἰσχυρώτερη δύναμη φυτρώνει ἀπὸ τὶς ἀξίες σας καὶ μιὰ καινούργια νίκη πάνω στὸν ἑαυτὸ σας: ποὺ σπάζει αὐγὰ καὶ τσόφλια αὐγῶν.

Κι ὅποιος πρέπει νὰ 'ναι δημιουργὸς στὸ Καλὸ καὶ στὸ Κακὸ: αὐτός, ἀληθινά, πρέπει νὰ γίνῃ πρῶτα ἓνας καταστροφέας καὶ νὰ συντρίψει τὶς ἀξίες.

Ἔτσι τὸ ὑψιστὸ Κακὸ ἀνήκει στὸ ὑψιστὸ Καλό: αὐτό 'ναι, ὁμῶς, τὸ δημιουργικό!—

Ἄς μιλήσουμε, λοιπόν, γι' αὐτό, ὧ οἱ πιὸ σοφοὶ ἐσεῖς, κι ἄς εἶναι κακὸ αὐτό. Ἡ σιωπὴ 'ναι χειρότερη· ὅλες οἱ ἀποσιωπημένες ἀλήθειες δηλητηριάζονται.

Κι ἄς συντριφτοῦν ὅλα, μακάρι, ὅσα νὰ συντριφτοῦν πέφτοντας πάνω στὶς ἀλήθειες μας, μποροῦν! Πάντα ὑπάρχουν σπίτια γιὰ χτίσιμο!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΣ

ΓΑΛΗΝΙΟΣ εἶναι ὁ βυθὸς τῆς θάλασσάς μου: ποιὸς θὰ μάντευε, ἀλήθεια, πῶς κρύβει χωρατατζίδικα τέρατα!

Ἄσάλευτος εἶναι ὁ βυθός μου: μὰ λάμπει ἀπὸ αἰνίγματα καὶ γέλια ποῦ πλέουνε μέσα του.

Ἐναν Μεγαλοπρεπή εἶδα σήμερα, ἕναν Ἐπίσημο, ἕναν Ἐξιλεωτὴ τοῦ πνεύματος: ὦ πόσο γέλασε ἡ ψυχὴ μου μὲ τὴν ἀσκήμια του!

Μὲ φουσκωμένο στῆθος καὶ σὰν καὶ κείνους ποῦ παίρνουν βαθιὰν ἀνάσα: ἔτσι στεκόταν ἐκεῖ, ὁ Μεγαλοπρεπῆς, καὶ σιωπηλός:

Μὲ κρεμασμένες πάνω του φριχτὲς ἀλήθειες, τοῦ κυνηγιοῦ του λεία, καὶ πλούσιος σὲ σκισμένα ρούχα καὶ πολλὰ ἀγκάθια κρέμονταν ἀπὸ πάνω του — μὰ δὲν εἶδα κανένα ρόδο.

Ἄκόμα δὲν ἔμαθε τὸ γέλιο καὶ τὴν Ὄμορφιά. Σκυθρωπὸς γύρισε ὁ κυνηγὸς αὐτὸς ἀπὸ τὸ δάσος τῆς γνώσης.

Γύρισε σπῆτι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα του μὲ ἄγρια θηρία: μὰ μὲ τὴ σοβαρότητά του κοιτάζει ἀκόμα ἕνα ἄγριο θηρίο — κάτι ἀκαταδάμαστο!

Σὰν τίγρης παραμονεύει ἀκόμα ἐκεῖ, ἔτοιμη νὰ πηδήσει· μὰ δὲν τὶς μπορῶ τὶς τεντωμένες αὐτὲς ψυχές, δὲν εἶναι τοῦ γούστου μου ὕλοι αὐτοὶ ποῦ τραδιοῦνται πρὸς τὰ πίσω σὰν τὴν τίγρη ὅταν ἐτοιμάζεται νὰ πηδήσει.

Καὶ μοῦ λέτε, φίλοι, ὅτι «περὶ ὀρέξεως καὶ χρωμάτων οὐδεὶς λόγος»; Μὰ ὅλη ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ λογομαχία γύρω ἀπὸ τὶς ὀρέξεις καὶ τὰ χρώματα!

Ἡ ὄρεξη: αὐτὴ ἔχει βάρος συνάμα καὶ ζυγαριὰ καὶ ζυγιστής· κι ἀλλοίμονο σ' ἐκεῖνο τὸ πλάσμα ποῦ θὰ ἔθελε νὰ ζεῖ χωρὶς ἀγῶνα καὶ βάρος καὶ ζυγαριὰ καὶ ζυγιστή!

Ἄν βαριότανε τὴ μεγαλοπρέπειά του ὁ Μεγαλοπρεπῆς αὐτός: τότε μόνο θ' ἄρχιζε ἡ Ὄμορφιά του, — καὶ τότε μόνο θὰ ἔβρισκα πὼς ἔχει καὶ γούστο καὶ νοστιμιά.

Καὶ μόνο ἂν ἀποστραφεῖ τὸν ἑαυτό του, θὰ πηδήσει πάνω ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ σκιά — καί, ἀληθινά! θὰ περάσει μέσα στὸν ἥλιο τ ο υ .

Πάρα πολὺν καιρὸ κάθησε στὴ σκιά, χλώμιασαν τὰ μάγουλα τοῦ ἐξιλεωτῆ τοῦ πνεύματος· πέθανε σχεδὸν τῆς πείνας περιμένοντας.

Περιφρόνηση ὑπάρχει ἀκόμα στὸ μάτι του· κι ἀηδία κρύβεται στὸ στόμα του. Τώρα, βέβαια, ξαποσταίνει, μ' ἀκόμη δὲν ξαπόστασε μέσα στὸν ἥλιο.

Σὰν ταυρὶ ἔπρεπε νὰ φέρνεται· κ' ἡ εὐτυχία του ἔπρεπε νὰ μυρίζεται τὴ γῆ κι ὄχι τὴν περιφρόνηση τῆς γῆς.

Σὰν ἄσπρο ταυρὶ θὰ ἔθελα νὰ τὸν δῶ, ποῦ φυσᾶ καὶ μουγκανίζει πηγαίνοντας μπροστὰ ἀπὸ τ' ἀλέτρι: καὶ τὸ μουγκανητό του ἔπρεπε νὰ ἐγκωμιάζει κάθε τι γῆϊνο!

Ἄκόμη εἶναι ἡ θωριά του σκοτεινὴ· ἡ σκιά τοῦ χεριοῦ του παίζει πάνω του. Σκιασμένο εἶναι ἀκόμα τοῦ ματιοῦ του τὸ πνεῦμα.

Κ' ἡ ἐνέργειά του ἀκόμα ἢ ἴδια δὲν εἶναι παρὰ μιὰ σκιά ἐπάνω του: τὸ χέρι σκοτεινιάζει τὸν ἐνεργοῦντα. Ἀκόμη δὲν ξεπέρασε τὴν ἐνέργειά του.

Μ' ἀρέσει, βέβαια, ὁ ταυρίσιος σβέρκος του: μὰ θέλω, φυσικά, νὰ δῶ καὶ τὸ ἀγγελικὸ βλέμμα του.

Πρέπει νὰ ξεμάθει καὶ τὴν ἡρωϊκὴ θέλησή του ἀκόμα: ἓνας ἀνυψωμένος πρέπει νὰ ἴναι γιὰ μένα κι ὄχι μόνο ἓνας Μεγαλοπρεπής: — ὁ αἰθέρας ὁ ἴδιος ἔπρεπε νὰ τὸν ἀνυψώσει, τὸν ἄβουλο.

Ἐδάμασε τέρατα, ἔλυσε αἰνίγματα: μὰ ἔπρεπε ἀκόμα νὰ ἐλευθερώσει τὸ τέρας του καὶ νὰ λύσει τὸ αἰνιγμά του, ἔπρεπε ἀκόμα νὰ τὰ μεταμορφώσει σὲ οὐράνια παιδιὰ.

Ἡ γνώση του δὲν ἔμαθε ἀκόμα νὰ χαμογελά καὶ νὰ μὴ νιώθει ζήλεια: ἀκόμη δὲ γαλήνεψε μέσα στὴν Ὁμορφιά τὸ χειμαρῶδες πάθος του.

Ἀληθινά, ἡ ἐπιθυμία του δὲν πρέπει νὰ σωπαίνει καὶ νὰ βουλιάζει μέσα στὸν κόρο, μὰ μέσα στὴν Ὁμορφιά! Ἡ χάρη ἀνήκει στὴν μεγαλοθυμία τοῦ μεγαλοφάνταστου.

Μὲ τὸ μπράτσο πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του: ἔτσι ἔπρεπε ν' ἀναπαύεται ὁ ἥρωας, ἔτσι ἔπρεπε καὶ νὰ ξεπρνᾷ τὴν ἀνάπαισσή του.

Ἀλλὰ ἀκριβῶς γιὰ τὸν ἥρωα τὸ πιὸ δύσκολο ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ Ὠραῖο. Τὸ Ὠραῖο εἶναι ἀκαταδάμαστο γιὰ κάθε βίαιη θέληση.

Λίγο περισσότερο, λίγο λιγώτερο: αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἐδῶ πολὺ, αὐτὸ εἶναι ἐδῶ τὸ κυριώτερο.

Τὸ νὰ μένετε μὲ ἀδρανεῖς μυῶνες καὶ μὲ κενὴ θέληση: αὐτὸ ναι τὸ πιὸ δύσκολο γιὰ ὅλους ἐσᾶς, ὦ Μεγαλοπρεπεῖς!

Ὅταν ἡ δύναμη γίνεται συγγνώμων καὶ κατεβαίνει στὸ ὄρατό: Ὁμορφιά τ' ὀνομάζω ἓνα τέτοιο κατέβασμα.

Κι ἀπὸ κονέναν δὲ ζητῶ ἀκριβῶς τὴν Ὁμορφιά, ὅσο ἀπὸ σένα, ὦ Δυνατέ: ἡ καλωσύνη σου ἄς εἶναι ἡ τελευταία νίκη σου πάνω στὸν ἑαυτό σου.

Σὲ πιστεύω ἄξιο γιὰ κάθε κακό: γι' αὐτὸ ζητῶ ἀπὸ σένα τὸ καλό.

Ἀληθινά, πολλὲς φορὲς γέλασα μὲ τοὺς ἀδύνατους, ποὺ νομίζουν ὅτι εἶναι καλοί, μόνο γιατί ἴναι κουτσοί!

Πρέπει νὰ μιμηθεῖς τὴ στήλη τῆς ἀρετῆς: ὅλο καὶ γίνεται ὠραιότερη καὶ λεπτότερη, μὰ καὶ πιὸ σκληρὴ κι ἀνθεκτικὴ μέσα της, ὅσο ἀνεβαίνει.

Ναί, ὦ Μεγαλοπρεπῆ, κάποτε θὰ γίνεις ὠραῖος καὶ θὰ κρατᾷς τὸν καθρέφτη σου μπροστὰ στὴν ἴδια σου τὴν Ὁμορφιά.

Τότε ἡ ψυχὴ σου θὰ φρικιάσει ἀπὸ θεϊκὲς ἐπιθυμίες: καὶ θὰ ὑπάρχει λατρεία καὶ μέσα στὴ ματαιοδοξία σου ἀκόμα!

Γιατὶ αὐτὸ ἴναι τὸ μυστικὸ τῆς ψυχῆς: μόνο ὅταν ὁ ἥρωας

τὴν παρατήσῃ, τότε τὴν πλησιάζει, μὲς στ' ὄνειρο, — ὁ ὑπερήρωας.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ ΧΩΡΑ

ΠΟΛΥ μακρὰ πέταξα μέσα στὸ μέλλον: ἔνωσα φρίκη.

Κι ὅταν κοίταξα γύρω μου, γιὰ κοίτα! Ξαφνικὰ εἶδα πῶς ὁ μόνος μου σύγχρονος ἦταν ὁ χρόνος.

Τότε πέταξα πρὸς τὰ πίσω, γυρίζοντας — κι ὅλο καὶ πιὸ διασπαστικός: ἔτσι ἦρθα σὲ σᾶς, ὦ τωρινοί, καὶ στὴν χώρα τοῦ πολιτισμοῦ.

Γιὰ πρώτη φορὰ ἔφερνα μαζί μου ἓνα μάτι γιὰ σᾶς, καὶ καλὴν ἐπιθυμία: ἀληθινὰ, μὲ πόθο στὴν καρδιά ἦρθα σὲ σᾶς.

Μὰ πῶς μοῦ συνέβηκε; Ὅση ἀγωνία κι ἂν ἔνωθα, — χρειάστηκε νὰ γελάσω! Ποτὲ δὲν εἶχε δεῖ τὸ μάτι μου τόσο παρδαλὸ θέαμα!

Γέλασα καὶ γέλασα, ἐνῶ τὸ πόδι μου ἔτρεμε ἀκόμα καθὼς κ' ἡ καρδιά μου: «ἐδῶ ἔναι, δέβαια, ἡ πατρίδα ὅλων τῶν χρωματοδοχείων!» — εἶπα.

Μὲ πενήντα τρόπους θαμμένοι στὸ πρόσωπο καὶ στὰ μέλη: ἔτσι καθόσασταν ἐκεῖ πρὸς μεγάλη μου ἔκπληξη, ὦ τωρινοί!

Ἄι μὲ πενήντα καθοέφτες γύρω σας, ποὺ κολάκευαν κι ἀντανασκλούσαν τὸ παιγνίδι τῶν χρωμάτων σας!

Ἀληθινὰ, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ φορεῖτε καμιὰ καλύτερη προσωπίδα, ὦ τωρινοί, ἀπὸ αὐτὴν ποὺ εἶναι τὸ ἴδιο σας τὸ πρόσωπο! Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ σᾶς ἀναγνωρίσει!

Προσλειπόμενοι μὲ τὰ σημάδια τοῦ παρελθόντος, καὶ μὲ καινούργια σημάδια τὰ παλιὰ αὐτὰ σημάδια ἀλείφοντας: ἔτσι κρυδύσαστε καλὰ ἀπὸ κάθε ἐρμηνευτὴ σημαδιῶν!

Νὰ κι ἂν εἶναι κανεῖς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἐξετάζουνε τὰ σωθικά γιὰ νὰ μαντέψουνε: ποιὸς θὰ τὸ πίστευε πῶς ἀληθινὰ ἔχετε σωθικά! Φαίνεστε νὰ εἴστε φτιαγμένοι ἀπὸ χρώματα κι ἀπὸ κολλημένα χαρτιά.

Ὅλοι οἱ καιροὶ κι ὅλοι οἱ λαοὶ ρίχνουν παρδαλὰ βλέμματα μέσα ἀπὸ τὰ πέπλα σας: ὅλες οἱ συνήθειες κ' οἱ πίστεις ἐκφράζονται παρδαλὰ μὲ τὶς χειρονομίες σας.

Ὅποιος σᾶς ἐγδυνε ἀπὸ τοὺς πέπλους σας καὶ τὰ παραφορτώματά σας καὶ τὰ χρώματά σας καὶ τὶς χειρονομίες σας: δὲν θ' ἀπόμενε παρὰ τόσο ἀκριβῶς ὅσο θὰ τοῦ χρειάζόταν γιὰ νὰ ἔχει ἓνα σκιάχτρο νὰ τρομάζει τὰ πουλιά.

Ἀληθινὰ, ὁ ἴδιος ἐγὼ εἶμαι τὸ πουλὶ ποὺ τρόμαξε, ὅταν σᾶς εἶδε κάποτε γυμνοὺς καὶ δίχως χρώματα: καὶ πέταξα μακρὰ τους ὅταν τὰ σκιάχτρα αὐτὰ μοῦ ἔγνεψαν μὲ ἀγάπη.

Κάλλιο νὰ ἴμωνα μεροκαματιάρης στὸν κάτω κόσμον κι ἀνά-

μεσα στους ἴσκιους τοῦ Ἄλλοτε! — Πιὸ σαρκωμένοι καὶ πιὸ γιομάτοι ἀπὸ σᾶς εἶναι κι αὐτοὶ οἱ Κατωκοσμίτες ἀκόμα!

Αὐτό, ναί, αὐτό ἔναι ἡ πίκρα τῶν ἀντερῶν μου, τ' ὅτι δὲ μπορῶ νὰ σᾶς ὑποφέρω οὔτε γυμνοὺς μήτε ντυμένους, ὦ τωρινοί!

Κάθε ἀνησυχία τοῦ μέλλοντος, κι ὅ,τι τρόμαξε ποτὲ παραπλανημένα πουλιά, εἶναι ἀληθινὰ πιὸ καθησυχαστικὸ καὶ πιὸ οἰκεῖο ἀπὸ τὴν «πραγματικότητά» σας

Γιατὶ ἔτσι μιλάτε: «Ὅλο πραγματικότητα εἴμαστε, δίχως πίστη καὶ προλήψεις»: καὶ φουσκώνετε τὸ στήθος σας — ἄχ, κι ἄς μὴν ἔχετε καθόλου στήθος!

Ναί, πῶς θὰ μποροῦσατε νὰ πιστεύετε, ὦ παρδαλο-ντυμένοι! — πού εἴσαστε οἱ ζωγραφιῆς τοῦ κάθε τι πού πιστεύτηκε ποτέ!

Μεταβαλλόμενες ἀναιρέσεις εἴσαστε αὐτῆς τῆς πίστεως, κι ὅλων τῶν σκέψεων στραμπουλιστές. Ἄναξιόπιστους: ἔτσι σᾶς ὀνομάζω ἐγώ, ὦ Πραγματικοί!

Ὅλοι οἱ καιροὶ φλυαροῦνε μεταξύ τους στὰ πνεύματά σας: κι ὅλων τῶν καιρῶν τὰ ὄνειρα καὶ οἱ φλυαρίες ἦσαν πολὺ πραγματικώτερες ἀπ' ὅσο εἶναι ἡ ξύπνια σας ὕπαρξη!

Εἴσαστε στεῖροι: γι' αὐτὸ σᾶς λείπει ἡ πίστη. Μὰ ὅποιος ἔπρεπε νὰ δημιουργήσῃ εἶχε πάντα καὶ τ' ἀληθινὰ ὄνειρά του καὶ τὰ σημάδια τῶν ἀστεριῶν — καὶ πίστευε στὴν πίστη!

Μισάνοιχτες πόρτες εἴσαστε, ὅπου περιμένουν νεκροθάφτες. Κι αὐτὴ ἔναι ἡ πραγματικότητά σας: «Ὅλα ἀξίζουν νὰ καταστραφοῦν».

Ἄχ, πῶς στεκόσαστε ἐκεῖ, ὦ στεῖροι, μὲ τόσο σκελετωμένα παῖδια! Καὶ μερικοὶ ἀπὸ σᾶς τὸ εἶχανε, βέβαια, καταλάβει.

Καὶ εἶπαν: «μὴ κ' ἓνας Θεός, ἀλήθεια, καθὼς κοιμόμουν, ἀφαίρεσε κρυφὰ κάτι ἀπὸ πάνω μου; Κάτι ἀσκετό, ἀλήθεια, γιὰ νὰ πλάσει μιὰ γυναίκα μ' αὐτό!

Παράξενη εἶναι ἡ φτώχεια τῶν παιδιῶν μου!» — ἔτσι εἶπανε κιόλας μερικοὶ τωρινοί.

Ναί, μοῦ εἴσαστε γιὰ γέλια, ὦ τωρινοί! Καὶ προπαντὸς ὅταν παραξενεύεστε γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σας!

Κι ἀλλοίμονό μου, ἂν δὲ μπορούσα νὰ γελάσω γιὰ τὸ ξάφνιασμά σας, κ' ἔπρεπε νὰ καταπιῶ κάθε ἀηδία ἀπὸ τὰ πιάτα σας!

Μὰ θέλω νὰ σᾶς πάρω στ' ἀλαφριά, μιὰ κ' ἔχω κάτι βαρὺ νὰ σηκώσω· καὶ τί μὲ νοιάζει ἐμένα, ἂν κάθονται σκαθάρια καὶ φτερωτὰ σκουλήκια πάνω στὸ δέμα μου!

Ἀληθινά, δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ βαρύτερο! Καὶ δὲ θὰ μοῦ ἔρθῃ ἀπὸ σᾶς, ὦ τωρινοί, ἡ μεγάλη κούραση.

Ἄχ ὡς ποῦ θ' ἀνεβῶ ἀκόμα μὲ τὸν πόθο μου! Πάνω ἀπ' ὅλα τὰ βουνὰ ἀγναντεύω γυρεύοντας πατρίδες καὶ μητρικὴ γῆ.

Μὰ πατρίδα δὲ βρῆκα πουθενά· δὲ μένω σὲ καμιὰ πολιτεία καὶ. κάθε πύλη εἶναι μιὰ ἀναχώρηση γιὰ μένα.

Ξένοι μοῦ εἶναι κ' ἓνα περιγέλιο οἱ τωρινοί, πού τώρα στερ-

νά ἀκόμα τραβούσανε τὴν καρδιά μου· κ' εἶμαι ἐξορισμένος ἀπὸ κάθε πατρίδα καὶ μητρικὴ γῆ.

Ἔτσι ὅ,τι ἀγαπῶ ἀκόμα εἶναι μόνο ἡ γῆ τῶν παιδιῶν μου, ἡ ἀγνωστὴ, ποὺ βρίσκεται στὴν πιὸ μακρυνὴ θάλασσα: αὐτὴν προσκαλῶ τὸ ἰστίο μου νὰ γυρέψει καὶ νὰ γυρέψει.

Μὲ τὰ παιδιά μου θέλω νὰ ἐξαγοράσω τ' ὅτι εἶμαι παιδὶ τῶν πατέρων μου: καὶ μὲ ὄλο τὸ μέλλον — αὐτὸ τὸ παρὸν!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΩΜΗ ΓΝΩΜΗ

ΚΑΘΩΣ ἔβγαινε χτές τὸ φεγγάρι, μοῦ φάνηκε πὼς ἤθελε νὰ γεννήσει ἕναν ἥλιο: τόσο φαρδὺ καὶ βαρὺ κειτότανε στὸν ὄριζοντα.

Μὰ ἡ ἐγκυμοσύνη του ἦταν ψεύτικη· καὶ κάλλιο νὰ πιστέψω πὼς στὸ φεγγάρι ὑπάρχει ἕνας ἄντρας παρὰ μιὰ γυναίκα.

Εἶναι, φυσικά, καὶ λίγο ἄντρας, αὐτὸς ὁ φοβισμένος νυχτοξεφαντωτής. Ἀληθινά, μὲ κακὴ συνείδηση περπατᾶ πάνω ἀπὸ τὶς στέγες.

Γιατί 'ναι ἀκόλαστος καὶ ζηλιάρης, ὁ καλόγερος ποὺ εἶναι στὸ φεγγάρι, καὶ λαχταρᾶ τὴ γῆ κι ὅλες τὶς χαρὲς τῶν ἐρωτευμένων.

Ὅχι, δὲ μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ γάτος τῶν κεραμιδιῶν! Καὶ μ' ἀηδιάζουν ὅσοι γλιστροῦν γύρω ἀπὸ τὰ μισοκλεισμένα παράθυρα!

Γιομάτος εὐλάβεια καὶ σιωπηλὸς προχωρεῖ πάνω στοὺς ἀστερόεντες τάπητες: — μὰ δὲ μ' ἀρέσουν ὅλα τὰ σιγαλοπερπάτητα ἀνδρικὰ πόδια, ποὺ δὲν κουδουνίζουν οὔτε κἂν τὰ σπιρουνία τους.

Κάθε τίμιου ἀνθρώπου τὰ δῆματα ἀντηχοῦνε· μὰ ἡ γάτα κλέβει τὸν δρόμο περπατώντας. Κοίτα, τὸ φεγγάρι ἔρχεται κατὰ δῶ περπατώντας γατίσια καὶ παράνομα.

Αὐτὴ τὴν παραβολὴ τὴ λέω γιὰ σᾶς, εὐαίσθητοι ὑποκριτές, ποὺ ζητᾶτε τὴν «καθαρὴ γνώση»! Ἐσᾶς ὀνομάζω ἀκόλαστους!

Καὶ σεῖς ἀγαπᾶτε τὴ γῆ καὶ τὸ γῆϊνο: καλὰ σᾶς ἐμάντεψα! — μὰ στὴν ἀγάπη σας ὑπάρχει ντροπὴ καὶ κακὴ συνείδηση, — τοῦ φεγγαριοῦ μοιάζετε!

Ἐπεισαν τὸ πνεῦμα σας νὰ περιφρονεῖ τὸ γῆϊνο, μὰ ὅχι καὶ τὰ σωθικά σας: ἀλλ' αὐτὰ εἶναι ὅ,τι πιὸ ἰσχυρὸ ἔχετε μέσα σας.

Καὶ τώρα τὸ πνεῦμα σας ντρέπεται νὰ ὑποταχτεῖ στὴ θέληση τῶν σωθικῶν σας, καὶ φεύγει μπροστὰ στὴν ἴδια του τὴ ντροπὴ, ἀκολουθώντας γλιστεροὺς δρόμους καὶ τοὺς δρόμους τῆς ψευτιάς.

«Γιὰ μένα θά 'ταν τὸ ὕψιστο — ἔτσι λέει μέσα του τὸ ψευδολόγο πνεῦμα σας — νὰ κοιτάζω χωρὶς ἐπιθυμία τὴ ζωὴ κι, ὅχι, τοῦ σκύλου ὅμοιος, μὲ κρεμασμένη γλῶσσα:

«Νά 'μαι εὐτυχισμένος κοιτάζοντας, μὲ νεκρωμένη θέληση, χωρὶς ν' ἀγγίζω καὶ χωρὶς ἀπληστή ἐπιθυμία — ψυχρὸς καὶ σταχτόγκριζος σ' ὀλόκληρο τὸ σῶμα, ἀλλὰ μὲ τὰ μάτια ἀπὸ φεγγάρι μεθυσμένα!

«Γιὰ μένα τὸ προσφιλέστερο θά 'ταν — ἔτσι αὐταπατᾶται ὁ ἴδιος ὁ ἀπατημένος — τὸ ν' ἀγαπῶ τὴ γῆ, ὅπως τὴν ἀγαπᾶ τὸ φεγγάρι, καὶ ν' ἀγγίζω μόνο μὲ τὰ μάτια τὴν Ὁμορφιά της.

«Κι ὀνομάζω ἄ μ ω μ η γνώση ὅλων τῶν πραγμάτων τ' ὅτι δὲ θέλω τίποτα ἀπὸ τὰ πράγματα: ἐχτὸς ἀπὸ τὸ νὰ μπορῶ ν' ἀπλώνομαι μπροστὰ τους σὰν ἓνας καθρέφτης μ' ἓκατὸ μάτια.»

᾽Ω εὐαίσθητοι ὑποκριτές, ὦ ἀκόλαστοι! ᾽Απὸ τὴν ἐπιθυμία σας λείπει ἡ ἀθωότητα: καὶ γι' αὐτὸ συκοφαντεῖτε τὴν ἐπιθυμία!

᾽Αληθινά, δὲν ἀγαπᾶτε τὴ γῆ σὰν δημιουργοί, σὰν γενήτορες, χαρούμενοι γιὰ τὴ γονιμότητά της!

Ποῦ ὑπάρχει ἀθωότητα; ᾽Εκεῖ ποῦ ὑπάρχει θέληση γιὰ γέννηση. Κι ὅποιος θέλει νὰ δημιουργήσῃ ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, αὐτὸς ἔχει γιὰ μένα τὴν καθαρώτερη θέληση.

Ποῦ ὑπάρχει Ὁμορφιά; ᾽Εκεῖ ποῦ πρέπει νὰ θέλω μὲ ὅλη μου τὴ θέληση ἐκεῖ ποῦ θέλω ν' ἀγαπήσω καὶ νὰ χαθῶ γιὰ νὰ μὴ μείνει μιὰ εἰκόνα εἰκόνα μόνο.

Ν' ἀγαπήσω καὶ νὰ χαθῶ: αὐτὰ πᾶνε μαζὶ τώρα κ' αἰωνιότητες. Θέληση γι' ἀγάπη: αὐτὸ σημαίνει νὰ θέλεις καὶ τὸν θάνατο. ᾽Ετσι σᾶς μιλῶ ἐγώ, ἄνθρωποι!

Μὰ νὰ ποῦ τὸ χωρὶς ἀνδρισμὸ ἀλληθώρισμά σας θέλει νὰ ὀνομάζεται «παρρηρητικότητα»! Κι ὅ,τι ἀγγίζετε μὲ ἄνδρο μάτια, πρέπει νὰ βαφτιστεῖ «ῶραϊο»! ᾽Ω μολευτὲς εὐγενικῶν ὀνομάτων!

Μὰ ἡ κατάρα σας θά 'ναι, ὦ ἄμωμοι, ὦ ἀναζητητὲς τῆς καθαρῆς γνώσης, τὸ νὰ μὴ μπορεῖτε ποτὲ νὰ γενήσετε: κι ἄς ξαπλώνεστε πάνω στὸν ὀρίζοντα φαρδιοὶ καὶ βαριοί!

᾽Αληθινά, γιομίζετε τὸ στόμα σας μ' εὐγενικὲς λέξεις: καὶ θὰ πρέπει νὰ πιστέψουμε πῶς ἡ καρδιά σας ξεχειλίζει, ὦ ἀρχιψεύτες;

Μὰ οἱ λέξεις μου εἶναι ταπεινὲς, περιφρονημένες, σκολιᾶς λέξεις: μαζεύω πρόθυμα ὅ,τι πέφτει, τὴν ῶρα ποῦ τρώτε, ἀπὸ τὸ τραπέζι σας.

᾽Όσο νὰ 'ναι, πάντα μὲ φτάνουν γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια στοὺς ὑποκριτές! Ναί, τὰ ψαροκόκκαλά μου, τὰ τσόφλια καὶ τ' ἀγκαθωτὰ φύλλα ποῦ μαζεύω, μὲ φτάνουν γιὰ νὰ γαργαλίσω τὴ μύτη σας, ὑποκριτές!

Κακὸς ἀέρας φυσᾶ πάντα γύρω σας καὶ γύρω ἀπὸ τὰ γεύματά σας: οἱ ἀκόλαστοι σκέψεις σας, τὰ ψεῦδη σας κ' οἱ μυστικότητες σας εἶναι μὲς στὸν ἀέρα!

Μὰ τολμήσετε πρώτα, ἀλήθεια, νὰ πιστέψετε τοὺς ἴδιους ἑσᾶς — ἑσᾶς καὶ τὰ σωθικά σας! ᾽Όποιος δὲν πιστεύει τὸν ἑαυτό του, λέει πάντα ψέμματα.

Κρεμάσατε ένα προσωπείο Θεοῦ μπροστά σας, ὦ «καθαροί»: σ' ένα προσωπείο Θεοῦ κρύφτηκε τὸ φριχτὸ δαχτυλιδωτὸ σκουλήκι σας.

Ἄληθινά, ἐξαπατᾶτε, ὦ «παρατηρητικοί»! Ἀκόμα κι ὁ Ζαρατούστρα ἀπατήθηκε κάποτε ἀπὸ τὶς θεϊκὲς προβιὲς σας· δὲν εἶχε μαντέψει τὰ φίδια ποὺ σκέπαζαν οἱ προβιὲς αὐτές.

Ἐνὸς Θεοῦ ψυχὴ νόμιζα ἄλλοτε ὅτι ἔβλεπα νὰ παίζει στα παιγνίδια σας, ὦ ἀναζητητὲς τῆς καθαρῆς γνώσης! Τέχνη καλύτερη δὲ νόμιζα ὅτι ἤξερα ἄλλοτε ἀπὸ τὶς τέχνες σας!

Ἡ ἀπόσταση μὲ κρατοῦσε μακριὰ ἀπὸ τὶς βρωμισιὲς τῶν φιδιῶν κι ἀπὸ τὴν ἄσκημη μυρωδιά· καὶ δὲν ἤξερα πῶς ἡ δολιότητα μιᾶς ἀκόλαστης σαύρας γλιστροῦσε ἐδῶ γύρω.

Μὰ σ ἄ ς πλησίασα· τότε ξημέρωσε γιὰ μένα—καὶ νὰ ποὺ ξημερώνει τώρα καὶ γιὰ σᾶς, — οἱ ἐρωτοδουλειὲς τοῦ φεγγαριοῦ τελειώσανε!

Μὰ κοιτάξετε, λοιπόν! Ἀποσβωλομένο καὶ χλωμὸ κρέμεται ἐκεῖ — μπροστὰ στὴν αὐγή!

Γιατὶ ἔρχεται κιόλας, ἡ λαμπερή, — ἡ ἀγάπη τοῦ γιὰ τὴ γῆ ἔρχεται! Ἀθωότητα κ' ἐπιθυμία δημιουργίας εἶναι κάθε ἀγάπη τοῦ ἡλίου!

Μὰ κοιτάξετε, λοιπόν, πόσο ἀνυπόμονα περνᾶ τὴ θάλασσα! Δὲ νιώθετε τὴ δίψα καὶ τὴ θερμὴν ἀνάσα τῆς ἀγάπης του;

Θέλει νὰ βυζάξει τὴ θάλασσα καὶ νὰ πιεῖ τὸν βυθὸ τῆς στὰ ὕψη: ξαφνικὰ ἡ ἐπιθυμία τῆς θάλασσας ὑψώνεται μὲ χίλιους μαστούς.

Θέλει νὰ φιληθεῖ καὶ νὰ βυζαχτεῖ ἀπὸ τὴ δίψα τοῦ ἡλίου· ἄνεμος θέλει νὰ γίνεῖ καὶ ὕψος καὶ μονοπάτι τοῦ φωτὸς καὶ φῶς κ' ἡ ἴδια!

Ἄληθινά, τοῦ ἡλίου ὅμοιος ἀγαπῶ τὴ ζωὴ καὶ κάθε βαθιὰ θάλασσα.

Κι αὐτὸ λέγεται γιὰ μένα γνώση: κάθε βάθος πρέπει νὰ ὑψωθεῖ — στὸ ὕψος μου!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΟΦΟΥΣ

ΚΑΘΩΣ κοιμόμουνα, ξαφνικὰ ἓνα πρόβατο ἄρχισε νὰ τρώει τὸ στεφάνι ἀπὸ κισσὸ ποὺ φοροῦσα στὸ κεφάλι μου, — ἔτρωγε καὶ μιλοῦσε μαζί: «Ὁ Ζαρατούστρα δὲν εἶναι πιὰ σοφός».

Αὐτὸ εἶπε κ' ἔφυγε περιφρονητικὰ μακριὰ καὶ περήφανο. Ἐνα παιδιὸ μου τὸ διηγήθηκε αὐτό.

Μ' ἀρέσει νὰ πλαγιάζω ἐδῶ ποὺ παίζουν τὰ παιδιά, πλάι στὸν γκρεμισμένο τοῖχο, ἀνάμεσα σὲ γαϊδουράγκαθα καὶ κόκκινες παπαρούνες.

Ἐνας σοφὸς εἶμαι ἀκόμα γιὰ τὰ παιδιά, καθὼς καὶ γιὰ τὰ

γαϊδουράγκαθα καὶ τὶς κόκκινες παπαρούνες. Εἶναι ἀθῶα, ἀκόμα καὶ στὴν κακία τους.

Μὰ δὲν εἶμαι πιά γιὰ τὰ πρόβατα: ἔτσι τὸ θέλει ἡ κλήρα μου — εὐλογημένη νὰ ᾿ναι!

Γιατὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι τούτη δῶ: ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι τῶν σοφῶν κ' ἔκλεισα πίσω μου τὴν πόρτα.

Πολὺν καιρὸ κάθησε ἡ πεινασμένη ψυχὴ μου στὸ τραπέζι τους· ὄχι, σὰν κι αὐτοὺς δὲν εἶμαι γυμνασμένος στὴ γνώση, ὅσο εἶναι γυμνασμένοι γιὰ νὰ σπᾶνε καρύδια.

Ἄγαπῶ τὴν ἐλευθερία καὶ τὸν ἀέρα πάνω ἀπὸ τὴ δροσερὴ γῆ· προτιμῶ νὰ κοιμῶμαι πάνω σὲ βοδινὰ τομάρια, παρὰ πάνω στ' ἀξιώματά τους καὶ στὶς τιμές τους.

Εἶμαι πάρα πολὺ θερμὸς καὶ φλογερὸς ἀπὸ τὶς δικές μου τὶς σκέψεις: πολλές φορές ἡ ἀνάσα μου πιάνεται. Τότε πρέπει νὰ βγῶ στὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ νὰ φύγω ἀπ' ὅλα τὰ σκονισμένα δωμάτια.

Μὰ ἐκεῖνοι κάθονται παγεροὶ σὲ παγεροὺς ἴσκιους: θέλουνε νὰ ᾿ναι σὲ ὅλα μόνον θεατὲς καὶ φυλάγονται νὰ καθήσουν ἐκεῖ πού ὁ ἥλιος φλογίζει τὰ σκαλοπάτια.

Σὰν κι αὐτοὺς πού στέκονται στὸν δρόμο καὶ χαζεύουν τὸν κόσμο, πού περνᾶ: ἔτσι περιμένουν κι αὐτοὶ καὶ χαζεύουν τὶς σκέψεις, πού ἄλλοι τὶς σκέφτηκαν.

Ἄν τοὺς ἀγγίξεις μὲ τὸ χέρι σηκώνουμε σκόνη γύρω τους σὰν σακκιά ἀλεῦρι, κι ἄθελά τους· μὰ ποιὸς ἐμάντεψε πῶς ἡ σκόνη τους κρατᾶ ἀπὸ καρπὸ κι ἀπὸ τὴν κίτρινη εὐφροσύνη τῶν θερινῶν χωραφιῶν;

Ἄν παριστάνουν τοὺς σοφοὺς, νιώθω φρίκη γιὰ τὶς παροιμιούλες τους καὶ γιὰ τὶς ἀλήθειες τους: ἡ σοφία τους ἀναοῖδει συχνὰ μιὰ μυρουδιά, σάμπως ἀπὸ βούρκα: κι ἀληθινά, ἄκουσα καὶ τὸν βάτραχο νὰ κοάζει μέσα ἀπὸ τὴ σοφία τους.

Εἶναι ἐπιτήδαιοι, ἔχουν ἔξυπνα δάχτυλα: τί θέλει ἡ ἀπλότητά μου πλάϊ στὴν πολλαπλότητά τους! Τὰ δάχτυλά τους καταλαβαίνουν ἀπὸ κάθε κλωστή καὶ κούμπωμα καὶ φάσιμο: ἔτσι πλέκουν τὶς κάλτσες τοῦ πνεύματος!

Εἶναι καλὰ ρολόγια: ἔχε μόνον τὸ νοῦ σου νὰ τὰ κουρντίζεις σωστά! Τότε πιά δείχνουν ἄσφαλτα τὴν ὥρα καὶ κάνουν κ' ἕναν διακριτικὸ θόρυβο.

Δουλεύουνε σὰ μύλοι καὶ σὰν γουδιά: φτάνει νὰ τοὺς ρίχνεις μόνον καρπὸ! — ξέρουνε κιόλας ν' ἀλέθουνε τὸν καρπὸ καὶ νὰ τὸν κάνουνε ἄσπρη σκόνη.

Κοιτάζουν καλὰ-καλὰ ὁ ἕνας τὰ δάχτυλα τοῦ ἄλλου καὶ δὲ νιώθουν καμιὰν ἐμπιστοσύνη. Σκαρφίζονται μικροπονηριές, καρδοκοῦνε αὐτοὺς πού ἡ γνώση τους κουτσαίνει, — σὰν τὶς ἀράχνες ἐνεδρεύουνε.

Τοὺς εἶδα πάντα νὰ ἐτοιμάζουνε προσεχτικὰ φαρμάκι· καὶ πάντα τραβοῦνε γυάλινα γάντια πάνω ἀπὸ τὰ δάχτυλά τους.

Ξέρουν ακόμα νὰ παίζουμε καὶ μὲ νοθευμένα ζάρια· καὶ τοὺς βρῆκα νὰ παίζουμε μὲ τόσο ζῆλο, ποὺ νὰ ἰδρώνουνε.

Εἴμαστε ξένοι μεταξύ μας κ' οἱ ἀρετές τους μοῦ χαλοῦνε τὸ στομάχι πιὸ πολὺ ακόμα κι ἀπὸ τὴν κιβδηλία τους κι ἀπὸ τὰ νοθευμένα ζάρια τους.

Κι ὅταν ἔμενα μαζί τους, πάλι ἔμενα ψηλότερά τους. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἔχουν μαζί μου.

Δὲ θέλουν ν' ἀκούσουν καθόλου πῶς ἓνας περπατᾶ πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους· κ' ἔτσι σώρισαν ξύλα καὶ γῆ καὶ κοπριές ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ στὰ κεφάλια τους.

Ἔτσι πνίξανε τὸν ἦχο τῶν βημάτων μου: κι αὐτοὶ ποὺ μ' ἄκουσαν λιγώτερο ὡς τὰ τώρα ἦσαν οἱ πιὸ σοφοί.

Ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀδυναμίες σωριάσανε ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ σὲ μένα: — «ψεύτικο πάτωμα» τὸ λένε αὐτὸ στὰ σπίτια τους.

Μὰ παρ' ὅλ' αὐτὰ ἐγὼ περπατῶ μὲ τὶς σκέψεις μου πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους· μὰ κι ἂν ακόμα ἤθελα νὰ περπατῶ πάνω στὰ ἴδια μου τὰ λάθη, πάλι θὰ ἔμουν ἀπὸ πάνω τους καὶ πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους.

Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἴσοι: ἔτσι λέει ἡ δικαιοσύνη. Κι ὅ,τι θέλω ἐγὼ, αὐτοὶ δὲ μποροῦν νὰ τὸ θέλουν!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ καιρὸ ποὺ γνώρισα καλύτερα τὸ κορμί, — εἶπε ὁ Ζαρατούστρα σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς μαθητές του — τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι πιὰ γιὰ μένα τὸ ἴδιο πνεῦμα· καὶ κάθε τι «αἰώνιο» — κι αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μόνο ἓνα σύμβολο».

«Ἔτσι σ' ἄκουσα νὰ λὲς κι ἄλλοτε, ἀποκρίθηκε ὁ μαθητής· καὶ τότε εἶχες προσθέσει: «μὰ οἱ ποιητὲς λένε πολλὰ ψέμματα». Μὰ γιατί εἶπες πῶς οἱ ποιητὲς λένε πολλὰ ψέμματα;»

«Γιατί;» εἶπε ὁ Ζαρατούστρα. Ρωτᾶς τὸ γιατί; Δὲν ἀνήκω σ' αὐτούς, ποὺ μπορεῖ νὰ τοὺς ρωτήσῃ κανεὶς γιὰ τὸ «γιατί» τους.

Ὅ,τι ἔζησα ἀνήκει, λοιπόν, στὸ χτές; Πάει καιρὸς καὶ καιρὸς ποὺ ἔζησα τὶς αἰτίες τῶν ἀντιλήψεών μου.

Δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔμαι ἓνα βαρέλι μνημονικοῦ, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ ἔχω πρόχειρες ὅταν θὰ τὶς ἤθελα ὅλες τὶς αἰτίες μου;

Κουράζομαι πάρα πολὺ γιὰ νὰ συγκρατήσω καὶ τὶς ἴδιες τὶς ἀντιλήψεις μου· ὅλο καὶ κάποιον πουλὶ θὰ μοῦ φύγει.

Ἀφήνω δὰ ποὺ κοντὰ σ' αὐτὸ ὅλο καὶ βρίσκω στὸν περιστεριῶνα μου ἓνα πουλὶ ποὺ τρύπωσε ἐκεῖ, ποιὸς ξέρει ἀπὸ ποῦ φεύγῃ, καὶ ποὺ μοῦ εἶναι ξένο, καὶ ποὺ τρέμει ὅταν πάω νὰ βάλω τὸ χέρι μου πάνω του.

Μὰ τί σοῦ εἶπε, ἀλήθεια, κάποτε ὁ Ζαρατούστρα; Πῶς οἱ

Ξέρουν ακόμα νὰ παίζουμε καὶ μὲ νοθευμένα ζάρια· καὶ τοὺς βρήκα νὰ παίζουμε μὲ τόσο ζήλο, ποὺ νὰ ἰδρώνουνε.

Εἴμαστε ξένοι μεταξύ μας κ' οἱ ἀρετές τους μοῦ χαλοῦνε τὸ στομάχι πιὸ πολὺ ακόμα κι ἀπὸ τὴν κιβδηλία τους κι ἀπὸ τὰ νοθευμένα ζάρια τους.

Κι ὅταν ἔμενα μαζί τους, πάλι ἔμενα ψηλότερά τους. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἔχουν μαζί μου.

Δὲ θέλουν ν' ἀκούσουν καθόλου πῶς ἓνας περπατᾶ πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους· κ' ἔτσι σώρισαν ξύλα καὶ γῆ καὶ κοπριές ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ στὰ κεφάλια τους.

Ἔτσι πνίξανε τὸν ἦχο τῶν βημάτων μου: κι αὐτοὶ ποὺ μ' ἄκουσαν λιγώτερο ὡς τὰ τώρα ἦσαν οἱ πιὸ σοφοί.

Ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀδυναμίες σωριάσανε ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ σὲ μένα: — «ψεύτικο πάτωμα» τὸ λένε αὐτὸ στὰ σπίτια τους.

Μὰ παρ' ὅλ' αὐτὰ ἐγὼ περπατῶ μὲ τὶς σκέψεις μου πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους· μὰ κι ἂν ακόμα ἤθελα νὰ περπατῶ πάνω στὰ ἴδια μου τὰ λάθη, πάλι θὰ ἔμουν ἀπὸ πάνω τους καὶ πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους.

Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἴσοι: ἔτσι λέει ἡ δικαιοσύνη. Κι ὅ,τι θέλω ἐγὼ, αὐτοὶ δὲ μποροῦν νὰ τὸ θέλουν!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ καιρὸ ποὺ γνώρισα καλύτερα τὸ κορμί, — εἶπε ὁ Ζαρατούστρα σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς μαθητές του — τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι πιὰ γιὰ μένα τὸ ἴδιο πνεῦμα· καὶ κάθε τι «αἰώνιο» — κι αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μόνο ἓνα σύμβολο».

«Ἔτσι σ' ἄκουσα νὰ λὲς κι ἄλλοτε, ἀποκρίθηκε ὁ μαθητής· καὶ τότε εἶχες προσθέσει: «μὰ οἱ ποιητὲς λένε πολλὰ ψέμματα». Μὰ γιατί εἶπες πῶς οἱ ποιητὲς λένε πολλὰ ψέμματα;»

«Γιατί;» εἶπε ὁ Ζαρατούστρα. Ρωτᾶς τὸ γιατί; Δὲν ἀνήκω σ' αὐτούς, ποὺ μπορεῖ νὰ τοὺς ρωτήσῃ κανεὶς γιὰ τὸ «γιατί» τους.

Ὅ,τι ἔζησα ἀνήκει, λοιπόν, στὸ χτές; Πάει καιρὸς καὶ καιρὸς ποὺ ἔζησα τὶς αἰτίες τῶν ἀντιλήψεών μου.

Δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔμαι ἓνα βαρέλι μνημονικοῦ, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ ἔχω πρόχειρες ὅταν θὰ τὶς ἤθελα ὅλες τὶς αἰτίες μου;

Κουράζομαι πάρα πολὺ γιὰ νὰ συγκρατήσω καὶ τὶς ἴδιες τὶς ἀντιλήψεις μου· ὅλο καὶ κάποια πουλὶ θὰ μοῦ φύγει.

Ἀφήνω δὰ ποὺ κοντὰ σ' αὐτὸ ὅλο καὶ βρίσκω στὸν περιστεριῶνα μου ἓνα πουλὶ ποὺ τρύπωσε ἐκεῖ, ποιὸς ξέρει ἀπὸ ποῦ φεύγῃ, καὶ ποὺ μοῦ εἶναι ξένο, καὶ ποὺ τρέμει ὅταν πάω νὰ βάλω τὸ χέρι μου πάνω του.

Μὰ τί σοῦ εἶπε, ἀλήθεια, κάποτε ὁ Ζαρατούστρα; Πῶς οἱ

ποιητὲς λένε πάρα πολλά ψέμματα;—Μὰ κι ὁ Ζαρατούστρα ποιη-
τὴς εἶναι.

Πιστεύεις πὼς καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶχε πεῖ τὴν ἀλήθεια; Για-
τί τὸ πιστεύεις;»

Ὁ μαθητὴς ἀποκρίθηκε: «πιστεύω στὸν Ζαρατούστρα.» Μὰ
ὁ Ζαρατούστρα κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ χαμογέλασε.

Ἡ πίστη δὲ μὲ κάνει μακάριο, εἶπε, καὶ μάλιστα ἡ πίστη
στὸν ἑαυτό μου.

Μὰ κι ἂν παραδεχτοῦμε πὼς κάποιος εἶπε μ' ὄλη του τὴ σο-
βαρότητα πὼς οἱ ποιητὲς παραλένε ψέμματα: δὲν εἶχε κι ἄδικο,—
λέμε πολλά ψέμματα.

Γνωρίζουμε, ἐπίσης, πάρα πολὺ λίγα πράγματα καὶ μαθαίνου-
με δύσκολα: γι αὐτὸ κι ἀναγκαζόμαστε νὰ λέμε ψέμματα.

Καὶ ποιὸς ἀπὸ μᾶς τοὺς ποιητὲς δὲ θὰ νόθευε τὸ κρασί του;
Πολλὲς δηλητηριώδεις ἐνώσεις συνέβηκαν στὰ κελλάρια μας,
πράγματα ἀπερίγραπτα ἐγίναν ἐκεῖ.

Κ' ἐπειδὴ γνωρίζουμε πάρα πολὺ λίγα πράγματα, γι' αὐτὸ ἀ-
γαποῦμε μ' ὄλη μας τὴν καρδιὰ τοὺς φτωχοὺς τῷ πνεύματι, καὶ
προπαντὸς ἂν εἶναι τίποτα νεαρὲς γυναικοῦλες.

Καὶ λαχταροῦμε ἀκόμη καὶ τὰ πράγματα ποὺ διηγοῦνται τὰ
βράδια οἱ γριούλες. Αὐτὸ τ' ὀνομάζουμε μέσα μας Αἰώνιον Θῆλυ.

Καὶ σὰ νὰ ὑπῆρχε ἓνα ἰδιαίτερο κρυφὸ πέρασμα πρὸς τὴ
γνώση, κ ρ υ φ ὀ σ' αὐτοὺς ποὺ κάτι μαθαίνουν: πιστεύουμε
στὸ λαὸ καὶ στὴ «σοφία» του.

Ἄλλ' ὅλοι οἱ ποιητὲς πιστεύουν: ὅτι ὅποιος, ξαπλώνοντας
στὸ γρασίδι ἢ σὲ μοναχικὴ πλαγιά, στήνει τ' αὐτί, μαθαίνει ἀπὸ
τὰ πράγματα ποὺ βρίσκονται ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Κι ἂν τοὺς ἔρχονται τρυφερὲς συγκινήσεις, οἱ ποιητὲς πιστεύ-
ουν πάντα πὼς ἡ ἴδια ἡ ζωὴ εἶναι ἐρωτευμένη μαζί τους:

Καὶ πὼς γλιστράει στ' αὐτί τους κάτι οὐράνιο γιὰ νὰ τοὺς πεῖ
καὶ χαϊδευτικά, ἐρωτικὰ λόγια: γι' αὐτὸ καὶ φουσκώνουν τὸ στήθος
τους καὶ περηφανεύονται μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς θνητούς!

Ἄχ, ὑπάρχουν τόσα πολλὰ πράγματα ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ
γῆς, ποὺ γι' αὐτὰ μόνον οἱ ποιητὲς κατῶρθωσαν κάτι νὰ ὀνειρευ-
τοῦν!

Καὶ προπαντὸς π ἄ ν ω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ: γιατί ὅλοι οἱ θεοὶ
εἶναι ποιητικὰ σύμβολα, ποιητικὰ δημιουργήματα!

Ἀληθινὰ ὅλο καὶ κάτι μᾶς ἔλκει πρὸς τὰ πάνω—στὸ βασίλειο,
δηλαδή, τῶν σύννεφων: πάνω στὰ σύννεφα ἀποθέτουμε τὶς πολύ-
χρωμες φουσκές μας κ' ὕστερα τὶς ὀνομάζουμε Θεοὺς κ' ὑπεράνθρω-
πους:— .

Εἶναι, ἀλήθεια, ἀρκετὰ ἀλαφροὶ γιὰ τέτοιες ἔδρες! — ὅλοι
αὐτοὶ οἱ Θεοὶ καὶ οἱ ὑπεράνθρωποι.

Ἄχ, πόσο βαρέθηκα ὄλη αὐτὴ τὴ μετριότητα, ποὺ παρασταί-
νει ὀλωσδιόλου τὴ σπουδαία! Ἄχ, πόσο τοὺς βαρέθηκα τοὺς ποιη-
τὲς!

Ὅταν ὁ Ζαρατούστρα εἶπε τὰ λόγια αὐτά, ὁ μαθητὴς του ὀργίστηκε μαζί του, ἀλλὰ σώπασε. Σώπασε κι ὁ Ζαρατούστρα ἐπίσης· καὶ τὸ μάτι του εἶχε στραφεῖ πρὸς τὰ μέσα του, κ' ἦταν σὰ νὰ κοίταζε πολὺ μακρῶς. Στὸ τέλος ἀναστένναξε κι ἀνάσανε βαθιά.

Ἄνῃκω στὸ σήμερα καὶ στὸ χτές, εἶπε ὕστερα· μὰ κάτι τι ὑπάρχει μέσα μου ποὺ ἀνήκει στὸ αὔριο καὶ στὸ μεθαύριο καὶ στὸ κάποτε.

Βαρέθηκα τοὺς ποιητές, τοὺς παλιούς καὶ τοὺς νέους: ὅλοι μοῦ φαίνονται ἐπιπόλαιοι καὶ ρηχὲς θάλασσες.

Δὲ σκέφτηκαν ἀρκετὰ τὰ βάθη: γι' αὐτὸ δὲ βυθίστηκε τὸ αἴσθημά τους ὡς τοὺς βυθούς.

Λίγη ἀσέλγεια καὶ λίγη πλήξη: αὐτὸ ὑπῆρξε πάντα ὁ καλύτερος στοχασμὸς τους.

Φευγαλέα σὰν πνοὴ φαντάσματα μοῦ φαίνονται ὅλες οἱ συγχορδίες τῆς ἄρπας τους: τί ἔμαθαν ὡς τὰ τώρα ἀπὸ τὸν πυρετὸ τῶν ἤχων!—

Οὔτε καὶ ποὺ μοῦ φαίνονται ἀρκετὰ καθαροί: θολώνουν ὅλα τους τὰ νερά, γιὰ νὰ φαίνονται βαθιά.

Καὶ τοὺς ἀρέσει νὰ παρουσιάζωνται συνδιαλλαχτικοί: μὰ ἐμένα μοῦ φαίνονται μισεροὶ κι ἀνακατεμένοι, καὶ μὲ μισὰ λόγια κι ἀκάθαρτοι!

Ἄχ, ἔρριξα τὸ δίχτυ μου στὴ θάλασσά τους κ' ἤθελα νὰ πιᾶσω καλὰ ψάρια· μὰ ὄλο καὶ τραβοῦσα ἐνὸς παλιοῦ Θεοῦ κεφάλι.

Ἔτσι ἡ θάλασσα ἔδωσε μιὰ πέτρα στὸν πεινασμένο. Κ' οἱ ἴδιοι αὐτοὶ μπορεῖ νὰ κρατοῦνε ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Βρίσκει, βέβαια, κανεὶς καὶ μαργαριτάρια μέσα στὴ θάλασσα: γι' αὐτὸ καὶ μοιάζουνε τόσο πολὺ οἱ ἴδιοι αὐτοὶ μὲ σκληρὰ ὄστρακοειδῆ. Κι ἀντὶ γιὰ ψυχὴ πολλές φορές βρῆκα σ' αὐτοὺς ἀρμυρὸν ἀφρό.

Ἀπὸ τὴ θάλασσα διδάχτηκαν ἀκόμη καὶ τὴν ματαιοδοξία της: μὴ κ' ἡ θάλασσα δὲν εἶναι τὸ παγῶνι τῶν παγωνιῶν;

Ἀκόμη καὶ μπροστὰ στὸ πιὸ ἄσκημο ἀπὸ τὰ βουβάλια βουβάλι ἀνοίγει τὴν οὐρά του, ποτὲ δὲν κουράζεται ἀπὸ τὸ ἀσημένιο καὶ μεταξένιο ριπίδι του.

Ἐπιθετικὸ κοιτάζει τὸ βουβάλι κ' εἶναι, μὲς στὴν ψυχὴ του, κοντὰ στὴν ἄμμο, πιὸ κοντὰ ἀκόμα στὴ λόχη, μὰ πολὺ πιὸ κοντὰ στὸ βούρκο.

Τί τὸ ἐνδιαφέρει αὐτὸ ἢ Ὁμορφιά κ' ἡ θάλασσα καὶ τὸ καμάρι τοῦ παγωνιοῦ; Τὴν παραβολὴ αὐτὴ τὴ λέγω στοὺς ποιητές.

Ἀληθινά, τὸ ἴδιο τους τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ παγῶνι τῶν παγωνιῶν καὶ μιὰ θάλασσα ματαιοδοξίας!

Θεατὲς θέλει τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ: ἄς εἶναι καὶ βουβάλια!—

Μὰ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ βαρέθηκα: καὶ βλέπω νὰ ἔρχεται ἡ ὥρα ποὺ καὶ τὸ ἴδιο αὐτὸ θὰ βαρεθεῖ τὸν ἑαυτό του.

Είδα κιόλας τούς ποιητές ν' αλλάζουμε και νὰ στρέφουμε τὸ βλέμμα τους ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ τους.

Είδα νὰ ἔρχονται ἐξιλεωτὲς τοῦ πνεύματος: ποὺ βγήκαν μέσα ἀπὸ τούς ποιητές.—

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΥΠΑΡΧΕΙ ἓνα νησὶ στὴ θάλασσα—ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὰ νησιά τῶν μακάρων τοῦ Ζαρατούστρα—ὅπου πάνω του καπνίζει ἀδιάκοπα ἓνα ἠφαίστειο· ὁ λαός, καὶ προπαντὸς οἱ γριούλες τοῦ λαοῦ, λένε πὼς εἶναι στημένο σὰν βράχος μπροστὰ στὴν πύλη τοῦ κάτω κόσμου: μὰ ὅτι μέσα ἀπὸ τὸ ἠφαίστειο ὁδηγεῖ τὸ στενὸ μονοπάτι ποὺ φέρνει σ' αὐτὴ τὴν πύλη τοῦ κάτω κόσμου.

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, λοιπόν, ποὺ ὁ Ζαρατούστρα κατοικοῦσε στὰ νησιά τῶν μακάρων, ἔγινε νὰ ρίξει ἄγκυρα ἓνα καράβι στὸ νησὶ κεῖνο ὅπου ὀρθώνεται τὸ βουνὸ ποὺ καπνίζει· καὶ τὸ πλήρωμά του βγήκε στὴ στεριά γιὰ νὰ κυνηγήσει κουνέλια. Μὰ ἐκεῖ, κατὰ τὸ μεσημέρι, ποὺ ὁ καπετάνιος κ' οἱ ἄνθρωποί του βρέθηκαν πάλι μαζί, εἶδανε ξαφνικά, ἀνόερα, ἓναν ἄντρα νὰ ἔρχεται κατὰ τὸ μέρος τους, καὶ μιὰ φωνὴ ἔλεγε καθαρά: «εἶναι ὦρα! εἶναι ἡ ὑψιστὴ ὦρα!» Μὰ ὅταν ἡ Μορφὴ βρισκότανε πιὸ πολὺ κοντὰ τους—πέταξε, ὅμως, γρήγορα κ' ἔφυγε σκιάς ὅμοια πρὸς τὴν κατεύθυνση ποὺ βρισκότανε τὸ ἠφαίστειο—ἀναγνώρισαν ξάφνου μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἐκπληξὴ πὼς ἦταν ὁ Ζαρατούστρα· γιὰ τὸν εἶχαν δεῖ κιόλας ὅλοι τους, ἐχτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν καπετάνιο, καὶ τὸν ἀγαποῦσαν, ὅπως ἀγαπᾷ ὁ λαός: μὲ μισὸ φόβο καὶ μισὴ ἀγάπη.

«Κοιτάξετε! εἶπε ὁ γέρο πιλότος, ὁ Ζαρατούστρα κατεβαίνει στὸν Ἄδη!»—

Τὸν ἴδιον πάνω - κάτω καιρὸ, ποὺ οἱ ναυτικοὶ αὐτοὶ ἀράζανε στὸ νησὶ τῆς φωτιάς, κυκλοφόρησε ἡ φήμη πὼς ὁ Ζαρατούστρα εἶχε ἐξαφανιστεῖ· κι ὅταν ρωτήθηκαν οἱ φίλοι του, ἀποκρίθηκαν πὼς μπήκε τὴν νύχτα στὸ καράβι χωρὶς νὰ πεῖ ποῦ ἤθελε νὰ ταξιδέψει.

Ἔτσι γεννήθηκε κάποια ἀνησυχία· μὰ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες στὴν ἀνησυχία αὐτὴ ἦρθε νὰ προστεθεῖ ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων τοῦ καραβιοῦ—καὶ τώρα ὅλος ὁ λαὸς ἔλεγε πὼς τὸν Ζαρατούστρα τὸν εἶχε πάρει ὁ διάβολος. Οἱ μαθητὲς του γέλασαν, βέλαια, γι' αὐτὰ ποὺ διαδίδονταν· κ' ἓνας μάλιστα ἀπὸ δαύτους εἶπε: «πιὸ πολὺ πιστεύω πὼς ὁ Ζαρατούστρα πήρε τὸν διάβολο!» Στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τους, ὅμως, ὅλοι ἦσαν γιομάτοι ἔγνοια καὶ λαχτάρια: ἔτσι, ἡ χαρὰ τους ἦταν πολὺ μεγάλη, ὅταν τὴν πέμπτη μέρα φάνηκε ἀνάμεσά τους ὁ Ζαρατούστρα.

Καὶ τούτῃ δὴ εἶναι ἡ διήγηση τῆς συνομιλίας τοῦ Ζαρατούστρα μὲ τὸ σκυλὶ τῆς φωτιάς: